

DEN APOSTOLISKE EKSHORTASJONEN
GAUDETE ET EXULTATE

AV DEN HELLIGE FAR PAVE FRANS

Om kallet til hellighet i dagens verden

SAMMENFATNING OG UTDRAK

*Dette er ikke en akademisk eller læremessig tekst.
Dens mål er «å la kallet til hellighet lyde på ny,
på en praktisk måte for vår egen tid».*

DEN HELLIGE STOLS
SAMMENFATNING
AV

GAUDETE ET EXULTATE

AV DEN HELLIGE FAR PAVE FRANS

Roma, 19. mars 2018

Oversatt av Heidi H. Øyma

1. KALLET TIL HELLIGHET

Det finnes mange typer hellige. I tillegg til dem Kirken offisielt har anerkjent som helgener, har mange flere vanlige mennesker vært skjult for historiebøkene, men likevel avgjørende i å endre verden. Blant dem er mange kristne vitner, hvis martyrium er et kjennetegn ved vår tid. «Hver enkelt helgen er en misjon, Faderens prosjekt for å reflektere og legemliggjøre et bestemt aspekt ved Evangeliet på et bestemt tidspunkt i historien.» Hellighet er å oppleve Kristi livs mysterier, å «stadig på ny dø og gjenoppstå med ham» og virkeliggjøre aspekter ved hans jordiske liv: hans nærhet til de utstøtte, hans fattigdom, hans selvpoppofrende kjærlighet. «Tillat Ånden å forme i deg det personlige mysteriet som kan reflektere Jesus Kristus i dagens verden», med det oppdrag å bygge kjærlighetens, rettferdighetens og den universelle fredens rike.

Hellighet er like mangfoldig som menneskelighet. Herren har i tankene en særskilt vei for hver enkelt troende, ikke bare for de geistlige, de gudviede eller dem som lever et kontemplativt liv. Alle er vi kalt til hellighet, uansett hvilken rolle vi har, «ved å leve våre liv med kjærlighet, ved å være vitner» og vende oss til Gud i hverdagen. Blant måtene å være vitner på, er «feminine uttrykk for hellighet» i berømte kvinnelige helgener og i de «ukjente og glemte» kvinner som daglig forvandler de fellesskap de er en del av. Hellighet vokser gjennom små gester like så vel som gjennom store utfordringer: å la være å sladre, å lytte med tålmodighet og kjærlighet, å si et vennlig ord til en fattig.

Hellighet bevarer deg trofast mot ditt innerste selv, fri fra enhver form for slaveri, og du bærer frukt for vår verden. Hellighet gjør deg ikke mindre menneskelig, for den er et møte mellom din svakhet og Guds nådes styrke. Men vi trenger øyeblikk av ensomhet og stillhet foran Gud for å se oss selv som vi er, og la Herren slippe til.

2. TO SUBTILE FIENDER AV HELLIGHETEN

Gnostisisme og pelagianisme, to «falske former for hellighet» fra Kirkens tidlige historie, fører oss fremdeles vill. Disse kjetteriene står for «en antroposentrisk immanentisme forkledd som katolsk sannhet» ved å overdrive den menneskelige fullkommenhet uten nåden.

Gnostikere innser ikke at vår fullkommenhet måles etter dybden av vår kjærlighet, ikke etter informasjon eller kunnskap. Ved å skille intellektet fra kroppen reduserer de Jesu lære til en kald og hard logikk som har som mål å dominere alt. Men troens sannhet «er ikke et lukket system, blottet for den dynamiske evnen til å fremsette problemer, tvil og spørsmål». Den kristne erfaring er ikke et sett med intellektuelle øvelser; sann kristen visdom kan aldri skilles fra barmhjertighet mot vår neste.

Den samme makt gnostisismen tilla intellektet, tilla pelagianismen den menneskelige vilje, den personlige anstrengelse. Selv om moderne pelagianere snakker varmt om Guds nåde, insinuerer de at den menneskelige vilje er noe rent, fullkomment og allmektig som nåden så kommer i tillegg til. De forstår ikke at menneskelige svakheter ikke blir fullstendig og én gang for alle helbredet av nåden i dette livet.

Nåden bygger på naturen. Den gjør oss ikke til overmennesker, men griper oss og forvandler oss gradvis. Hvis vi avviser denne historiske og gradvise realiteten, kan vi faktisk avslå og blokkere Herrens nåde. Hans vennskap overgår oss uendelig: Vi kan ikke kjøpe det med våre gjerninger, det kan bare være en gave født av hans kjærlige initiativ. Bare dette tillater oss å samarbeide med våre egne krefter i vår gradvise forvandling.

Ved å overvurdere den menneskelige vilje og sine egne evner, kan noen kristne tendere mot sykelig opptatthet av loven; å være oppslukt av sosiale og politiske suksesser; pralende omsorg for Kirkens liturgi, lære og prestisje; forfengelig om evnen til å håndtere praktiske saker; en overdreven opptatthet av selvhjelps- og selvrealiseringsopplegg så vel som visse regler, skikker og handlemåter. Kirkens liv kan bli en museumsgjenstand eller noen få utvalgte eiendom. Dette fratrar Evangeliet dets enkelhet, tiltrekningskraft og vellukt og reduserer det til et skjema som etterlater få åpninger for nådens virke.

3. I MESTERENS LYS

Saligprisningene er Jesu portrett av hva det betyr å være hellige i vårt daglige liv. Her blir «lykkelig» og «salig» synonymmer for «hellig». Vi oppnår sann lykke ved trofast å praktisere saligprisningene. Vi kan bare praktisere dem om Den Hellige Ånd fyller oss med sin nåde og frir oss fra vår svakhet, egoisme, selvtilfredshet og hovmod.

Pave Frans beskriver hver enkelt av saligprisningene og hva de innbyr oss til. Han avslutter hver seksjon slik:

- «Å være fattig i hjertet, det er hellighet.»
- «Å reagere med saktmodighet og ydmykhet, det er hellighet.»
- «Å kunne sørge med de sørgende, det er hellighet.»
- «Å hungre og tørste etter rettferdighet, det er hellighet.»
- «Å se og handle med barmhjertighet, det er hellighet.»
- «Å holde hjertet rent for alt som tilsøler kjærligheten, det er hellighet.»
- «Å så fred omkring oss, det er hellighet.»
- «Å daglig akseptere Evangeliets vei selv om det kan skaffe oss problemer, det er hellighet.»

I Matteusevangeliet kapittel 25 (v. 31–46) utdyper Jesus saligprisningen om barmhjertighet. «Hvis vi søker en hellighet som er velbehagelig i Guds øyne, gir denne teksten oss et klart kriterium som vi skal dømmes etter.» Når vi gjenkjenner Kristus i de fattige og lidende, ser vi inn i Kristi eget hjerte, hans dypeste følelser og valg. «Vår Herre gjorde det veldig klart at hellighet ikke kan forstås eller leves hvis man ser bort fra disse kravene.»

Villedende ideologier kan på den ene siden få oss til å skille disse Evangeliets krav fra deres personlige relasjon til Herren, slik at kristendommen blir en slags NGO blottet for den lysende mystikk som er så tydelig i helgenenes liv. På den annen side har vi dem som avfeier sosialt engasjement for andre som overfladisk, verdslig, sekulært, materialistisk, kommunistisk eller populistisk; deres egen særskilte etiske sak overskygger alle andre.

Vårt forsvar for de uskyldige ufødte, for eksempel, må være klart, fast og lidenskapelig; for det er et menneskelivs verdighet som står på spill, og den er alltid hellig og fordrer kjærlighet for hver enkelt person uavhengig av hans eller hennes utviklingsstadium. Men «like hellig» er livene til de fattige, de nødlidende, de forlatte og underprivilegerte, til de syke og eldre som er utsatt for skjult eutanasi, til ofrene for trafficking og nye former for slaveri. Heller ikke skulle migranters situasjon være noe mindre viktig sammenlignet med alvorlige bioetiske spørsmål. Den eneste holdning som sømmer seg for en kristen, er «å stå i skoene til dem av våre brødre og søstre som risikerer sine liv for å gi sine barn en fremtid.»

4. TEGN PÅ HELLIGHET I DAGENS VERDEN

Paven snakker deretter om «visse aspekter ved kallet til hellighet som jeg håper vil vise seg å være særlig meningsfulle», i form av «fem store uttrykk for kjærlighet til Gud og til nesten som jeg anser for å være spesielt viktige i lys av visse farer og begrensninger som er til stede i dagens kultur».

Utholdenhet, tålmodighet og saktmodighet

Dette beskriver den indre styrken, forankret i Gud, som gjør det mulig å gi et vitnesbyrd om standhaftighet i å gjøre det gode. Vi behøver å erkjenne og kjempe mot våre aggressive og egoistiske tendenser. Kristne «kan bli fanget i nettverk av verbal vold gjennom internett og ulike digitale fora». Selv i katolske medier kan grenser bli overtrådt, ærekrenkelse og sladder kan bli daglig kost. «Det er slående at mens de hevder å opprettholde de andre budene, overser de fullstendig bud nummer åtte, som forbyr å vitne falskt eller å lyve og hensynsløst bakvaske andre.»

Det er ikke bra når vi ser ned på andre som hjerteløse dommere, opptrer som herrer overfor dem og alltid forsøker å lære dem en lekse. Det er i seg selv en subtil form for vold.

Å være på vei til hellighet innebærer å holde ut «daglige ydmykelses», for eksempel ved å «tie stille for å redde familien, foretrekke å rose andre heller enn å skryte av seg selv, eller å velge de minst behagelige oppgavene, ja til tider velge å bære en urett for å ofre den til Herren». Å handler på denne måten «forutsetter et hjerte som har fått fred av Kristus, og er frigjort fra den aggressivitet som kommer av et for stort ego».

Glede og humoristisk sans

Helgenene er fulle av glede og god humor. De utstråler en positiv og håpefull ånd, selv i harde tider. Dårlig humør er ikke noe tegn på hellighet. Tristhet kan være et tegn på utakknemlighet overfor Guds gaver. Dagens individualistiske og konsumorienterte kultur bringer ikke ekte glede; konsumisme gjør bare hjertet oppblåst.

Frimodighet og lidenskap

Hellighet er også *parrhesia*; frimodighet, en impuls til å evangelisere og til å sette spor etter seg i denne verden. «Frimodighet og apostolisk mot er en essensiell del av misjon.» Hvis vi våger å gå til ytterkantene, vil vi finne Jesus. Han er allerede der, i våre brødres og søstres hjerter, i deres sårede kropper, deres problemer og deres dype ensomhet.

Mer enn byråkrater og funksjonærer trenger Kirken lidenskapelige misjonærer som entusiastisk vil dele det sanne livet. Helgenene overrasker oss, de gjør oss til skamme fordi deres liv kaller oss til å forlate en grå og kjedelig middelmådighet. Den Hellige Ånd tillater oss å betrakte historien i lys av den oppstandne Jesus. På denne måten vil Kirken ikke stå stille, men stadig ta imot Herrens overraskelser.

I fellesskap

Å vokse i hellighet er en reise hvor vi lever og arbeider i fellesskap med andre. Å dele ordet og feire Eukaristien sammen fostrer brorskap og gjør oss til et hellig og misjonerende fellesskap. Det gir også opphav til autentiske og delte mystiske opplevelser.

Slike opplevelser er imidlertid sjeldnere og mindre viktige enn små hverdagslige ting. Jesus bad sine disipler om å være oppmerksomme på små detaljer: vin som går tom på en fest, en manglende sau, en enkes to småmynter. Noen ganger blir det gitt oss å få trøstende opplevelser av Gud blant disse små detaljene.

I stadig bønn

Tillitsfull bønn, uansett lengde, er et svar fra et hjerte som er åpent for å møte Gud ansikt til ansikt der hvor Herrens stille stemme kan bli hørt. I en slik stillhet kan vi skjelne hvilke hellighetens veier Herren kaller oss til. For enhver disippel er det essensielt å tilbringe tid med Mesteren, å lytte til hans ord og alltid lære av ham.

Gud kommer inn i vår historie, bønner er sammenvevd med minner. Tenk på din egen historie når du ber, der vil du finne mye barmhjertighet.

Bønnfallelse er uttrykk for et hjerte som stoler på Gud og innser at det ikke kan gjøre noe av seg selv. *Bønn om konkret hjelp* roer ofte våre hjerter og hjelper oss å gå videre med håp. *Forbønn* er en handling som viser tillit til Gud, og samtidig et uttrykk for kjærlighet til vår neste.

Det skrevne ordet når sin største virkekraft i eukaristien, for der er det levende Ordet reelt til stede.

5. ÅNDELIG KAMP, ÅRVÅKENHET OG DØMMEKRAFT

Ondskaper er til stede fra de aller første sidene i Skriften. Vi bør ikke avskrive djevelen som en myte, en talemåte eller en idé. Da senker vi garden og blir mer sårbare.

Vår vei mot hellighet er en konstant kamp. Herren utruker oss for denne kampen med bønn, Guds ord, feiring av messen, eukaristisk tilbedelse, forsoningens sakrament, nestekjærlige gjerninger ...

Hellighetens vei er en kilde til fred og glede som Ånden skjenker oss. Hvordan kan vi vite om noe kommer fra Den Hellige Ånd, ikke fra verdens ånd eller djevelen? Ved åndelig dømmekraft, som er noe annet enn intelligens eller sunn fornuft. Den åndelige dømmekraftens gave er desto mer nødvendig i dag fordi vår tids liv byr på så mange distraksjoner og hevder at de alle er like verdifulle og gode.

Åndelig dømmekraft er en nådegave. Den er ikke bare for de mer intelligente eller bedre utdannede. Den krever ingen spesielle evner, men den krever at vi lytter: til Herren, til andre og til virkeligheten selv, som alltid utfordrer oss på nye måter. Å lytte gjør oss fri til å sette til side våre egne partielle eller utilstrekkelige ideer, våre vanlige måter å se på

ting. Vi behøver å skjelne Guds *timing*, ellers overser vi hans invitasjon til å vokse. Det er derfor jeg ber alle kristne om å ransake sin samvittighet hver dag i oppriktig dialog med Herren.

Vi trenger stillheten i langvarig bønn for bedre å oppfatte Guds språk, tolke den virkelige meningen med de inspirasjoner vi tror vi har motatt, roe vår frykt og se hele vår eksistens på ny i Guds eget lys.

Vår oppmerksomme lydhørhet innebærer lydighet mot Evangeliet, som er det endegyldige kriteriet, men også mot læremyndigheten som bevarer det, idet vi leter etter det i Kirkens skatt som er mest fruktbart for frelsens «i dag»; for rigiditet har ingen plass foran den oppstandne Herres evige «i dag».

Gud ber oss om alt, men han gir oss også alt. Han ønsker ikke å komme inn i våre liv for å gjøre dem mindre, men for å fullbyrde dem. La oss be Den Hellige Ånd om å utgyte over oss en lidenskapelig lengsel etter å bli helgener til Guds større ære, og la oss oppmuntre hverandre i denne anstrengelsen. Slik vil vi dele en glede som verden ikke kan ta fra oss.

Utdrag fra

GAUDETE ET EXULTATE
AV DEN HELLIGE FAR PAVE FRANS

KAPITTEL 3

OM SALIGPRISNINGENE

Et utdrag

Oversatt av Vuokko-Helena Caseiro, Vatikanstaten

63. Det kan gis mange teorier om hva hellighet her, med utførlige forklaringer og distinksjoner. Slike refleksjoner kan være nyttige, men ingenting er mer klargjørende enn å vende tilbake til Jesu ord og lytte til hans formidling av sannheten. Ved å gi oss Saligprisningene forklarte Jesus i all enkelhet hva det betyr å være hellig (jf. Matt 5,3–12 i Bibel 2011; Luk 6,20–23). De kan anses som *den kristnes identitetskort*. Så hvis noen spør seg: Hvordan kan man være en god kristen?, er svaret enkelt: Hver av oss må på sin måte gjøre det som Jesus sier i Saligprisningene. I dem avtegner Mesterens ansikt seg, og vi er kalt til å la det skinne igjennom i vårt daglige liv.

64. Ordet «lykkelig» eller «salig» blir synonymt med «hellig», for det uttrykker at den som er trofast mot Gud og lever etter hans ord, i sin selvoppofrelse vinner den sanne lykksaligheten.

MOT STRØMMEN

65. Jesu ord kan synes poetiske, men de går klart mot strømmen, mot den måten ting vanligvis gjøres på i samfunnet; og selv om Jesu budskap kan virke tiltrekkende på oss, driver i virkeligheten verden oss mot en helt annen måte å leve på. Saligprisningene er på ingen måte noe overfladisk som vi kan ta lett på. Tvert imot. For å kunne etterleve dem må Den Hellige Ånd gjennomtrenge

oss med all sin kraft og befri oss fra våre svakheter, fra egoisme, latskap og hovmod.

66. La oss igjen lytte til Jesus, med all den kjærlighet og aktelse som Mesteren fortjener. La oss bli slått av hans ord, la dem utfordre oss og kalle oss til virkelig å endre på livet vårt. Ellers vil vår hellighet bare bestå av ord. Vi vil nå ta for oss hver enkelt av Saligprisningene i Matteus' versjon (jf. 5,3–12) [Rekkefølgen på den andre og den tredje saligprisningen varierer i bibeloversettelsene.]

**«Salige er de som er fattige i ånden,
for himmelriket er deres.»**

67. Evangeliet ber oss ta inn over oss sannheten om vårt hjerte for å bli klar over hva det er vi støtter oss til i vårt liv. Den som er rik, føler seg gjerne trygg i rikdommen sin og tror at hvis den skulle svinne, ville meningen med hans liv på jorden bli borte. Jesus selv sa dette i lignelsen om den rike mannen, da han om denne selvsikre mannen fortalte at han tåpelig nok ikke tenkte seg at han kunne komme til å dø samme dag (jf. Luk 12,16–21).

68. Rikdom sikrer deg ikke noe. Tvert imot, når hjertet føler seg rikt, er det så tilfreds med seg selv at det ikke har plass hverken til Guds ord, søskenkjærlighet eller glede over det som er viktigst i livet. Slik gir man avkall på de største godene. Derfor sier Jesus at de som er fattige i ånden, er salige. De har et fattig hjerte der Herren kan slippe inn med sin evige nyhet.

69. Denne fattigdom i ånden henger meget nøye sammen den hellige Ignatius av Loyolas «hellige nullstilling», som fører til en skjønn indre frihet: «Derfor er det nødvendig å bli nullstilt overfor alle skapte ting (i alt det som er tillatt for vår fri vilje og ikke forbudt for den), slik at vi selv ikke ønsker det ene fremfor det andre, verken helse eller sykdom, rikdom eller fattigdom, ære eller vanære, et langt liv eller et kort liv, og så videre.»

70. Lukas taler ikke om å være «fattig i ånden», men ganske enkelt om å være «fattig» (jf. Luk 6,20), og med det innbyr han oss til å leve enkelt og nøysomt. Slik kaller han oss til å ta del i livet til dem som lider nød, å leve slik som

apostlene levde, og til sist likedannes med Jesus, som «enda han var rik, ble [...] fattig» (2 Kor 8,9).

Å være fattig i hjertet, det er hellighet.

**«Salige er de ydmyke,
for de skal arve jorden.»**

71. Det er et sterkt utsagn i en verden der det helt fra begynnelsen av har vært fiendskap, der det overalt finnes krangel og hat, der vi stadig kategoriserer andre etter deres ideer og vaner eller til og med etter hvordan de snakker og kler seg. Dette er kort sagt hovmodets og forfengelighetens rike, der hver enkelt mener å ha rett til å føle seg hevet over de andre. Jesus foreslår en annen, tilsynelatende umulig stil: ydmykhet. Det var den han anvendte med sine egne disipler, og det er den vi ser ved hans inntog i Jerusalem: «Se, din konge kommer til deg, ydmyk er han og rir på et esel og på trekkdyrets fole» (Matt 21,5; jf. Sak 9,9).

72. Han sa: «Lær av meg, for jeg er mild og ydmyk av hjertet, så skal dere finne hvile for deres sjel» (Matt 11,29). Vi sliter oss ut hvis vi stadig skal være utålmodige og arrogante når vi er sammen med andre. Men når vi betrakter deres begrensninger og feil med ømhet og ydmykhet, uten å føle oss overlegne, kan vi gi dem en hjelpende hånd og unngå å spille krefter på ufruktbar klaging. Den hellige Thérèse av Lisieux skriver at «den fullkomne kjærlighet består i å bære over med andres feil og ikke på noen måte la seg forbause over deres svakheter» [«En sjels historie», s. 234].

73. Paulus nevner ydmykhet som en frukt av Den Hellige Ånd (jf. Gal 5,22–23). Når vi er bekymret over noe galt et av våre søsken gjør, foreslår Paulus at vi nærmer oss vedkommende og retter på ham, men med «et ydmykt sinn». Og han sier: «Pass deg selv, så ikke du også blir fristet» (Gal 6,1). Selv når man forsvarer sin tro og sine overbevisninger, må man gjøre det ydmykt (jf. 1 Pet 3,16), og selv de som sier imot, må behandles ydmykt (jf. 2 Tim 2,25). Når vi i Kirken ikke har etterkommet denne appellen i Skriften, har vi gjort feil. Det har skjedd mange ganger.

74. Ydmykhet er et annet uttrykk for den indre fattigdommen til den som setter sin lit til Gud alene. I Bibelen brukes faktisk ofte det samme ordet, *anawim*, både om fattige mennesker og om ydmyke mennesker. Man kan innvende: «Hvis jeg er altfor ydmyk, vil de tro at jeg er en tosk, at jeg er dum eller svak.» Ja, kanskje, men la dem tenke hva de vil. Det er bedre alltid å være ydmyk, for våre største lengsler vil bli til virkelighet: De ydmyke «skal arve jorden», eller med andre ord se Guds løfter bli innfridd i deres liv. For uansett omstendighetene håper de ydmyke på Herren, og de som håper på Herren, skal arve landet og glede seg over varig fred (jf. Sal 37,9.11). Samtidig er det dem Herren setter sin lit til: «Det er den hjelpeløse [‘den ydmyke’ på italiensk] jeg ser til, den som har en motløs ånd og skjelver for mitt ord» (Jes 66,2).

Å reagere med saktmodighet og ydmykhet, det er hellighet.

**«Salige er de som sørger,
for de skal trøstes.»**

75. Verden foreslår det motsatte: underholdning, nytelse, distraksjon, fornøyelse. Det er dette som gjør livet godt, sier den. Den som har en verdslig innstilling, ignorerer det når det på grunn av sykdom eller lidelse finnes problemer i familien eller i omverdenen; den verdslig innstilte ser heller en annen vei. Verden vil ikke sørge: Den foretrekker å ignorere vonde situasjoner og feie dem under teppet. Man bruker mye energi på å flykte fra vonde situasjoner i den tro at det lar seg gjøre å skjule virkeligheten. Men egentlig finnes korset alltid.

76. Den som ser tingene slik de virkelig er, som tar smerten inn over seg og gråter i sitt hjerte, er i stand til å nå livets dyp og virkelig være lykkelig. Han blir trøstet, men med Jesu trøst og ikke med verdens trøst. Slik kan han våge å dele en annens lidelser og slutte å flykte fra vonde situasjoner. På den måten oppdager han at det er meningsfylt å kunne hjelpe andre i deres lidelser, å kunne forstå deres angst, å kunne gi dem lindring. Et slikt menneske føler at de andre er kjøtt av hans kjøtt, han er ikke redd for å nærme seg dem og røre ved deres sår; medlidenheten får ham til å føle at all avstand blir borte. Slik er det mulig å etterkomme den hellige Paulus' oppfordring: «Gråt med dem som gråter» (Rom 12,15).

Å kunne sørge med de sørgende, det er hellighet.

**«Salige er de som hungrer og tørster etter rettferdigheten,
for de skal mettes.»**

77. Hunger og tørst er meget intense opplevelser, for de har å gjøre med grunnleggende behov og overlevelsesinstinkt. Hos noen er rettferdighetstrangen like intens; de lengter og streber meget sterkt etter rettferdighet. Jesus sier at de skal mettes, for før eller senere kommer rettferdigheten, og vi kan være med og arbeide for den selv om vi ikke nødvendigvis får se resultater av vår innsats.

78. Men den rettferdigheten Jesus tilbyr, er ikke som den som verden etterstreber, som ofte er skitnet til av smålige interesser og blir manipulert på forskjellige måter. Virkeligheten viser oss hvor lett det er å bli med på korrupsjon og i den dagligdagse *do, ut des*-politikken, der alt er business. Og hvor mange mennesker lider under urettferdighet, hvor mange må stå maktesløse og se på at andre forsyner seg av livets kake. Noen gir avkall på å kjempe for sann rettferdighet og velger å slå seg sammen med seierherrene. Dette har ingenting å gjøre med den hungeren og tørsten etter rettferdighet som lovprises av Jesus.

79. Den rettferdigheten tar til å bli til virkelighet i hvert enkelt liv når man er rettferdig i sine egne avgjørelser, og den kommer til uttrykk i å søke rettferdighet for fattige og svake. Riktignok kan ordet «rettferdighet» bety det at vi med hele vårt liv er trofaste mot Guds vilje. Men hvis vi gir ordet en meget generell betydning, glemmer vi at det er særskilt overfor de forsvarsløse at rettferdigheten kommer til syne: «*Søk det som er rett, hjelp den undertrykte, vær forsvarer for farløse, før enkers sak!*» (Jes 1,17).

Å hungre og tørste etter rettferdighet, det er hellighet.

**«Salige er de barmhjertige,
for de skal få barmhjertighet.»**

80. Det er to sider ved barmhjertighet: å gi, hjelpe og tjene andre, og dessuten å tilgi og ha forståelse for dem. Matteus sammenfatter dette i «den gyldne regel»: «Alt dere vil at andre skal gjøre mot dere, det skal også dere gjøre mot dem» (7,12). Katekismen minner oss om at denne regelen er «allmengyldig», og på

særskilt vis når noen «befinner seg [...] i situasjoner som gjør en moralsk bedømmelse usikker».

81. Gud gir og tilgir mer enn rikelig, og å gi og å tilgi betyr å forsøke å la litt av hans fullkommenhet skinne igjennom i vårt liv. Av denne grunn står det ikke «vær [...] fullkomne» (Matt 5,48) i Lukasevangeliet, men «vær barmhjertige, slik deres Far er barmhjertig. Døm ikke, så skal dere ikke bli dømt. Fordøm ikke, så skal dere ikke bli fordømt. Ettergi, så skal dere få ettergitt. Gi, så skal dere få» (6,36–38). Og deretter føyer Lukas til noe som vi ikke bør overse: «For i det målet dere selv måler med, skal det også måles opp til dere» (6,38). I det målet vi viser forståelse for andre og tilgir dem, vil vi bli tilgitt. I det målet vi gir, vil vi bli belønnet i himmelen. Dette bør vi ikke glemme.

82. Jesus sier ikke «salige er de som pønser på hevn», men saligpriser dem som tilgir, og det «sytti ganger sju» ganger (Matt 18,22). Vi må tenke på oss selv som en hær av tilgitte mennesker. Vi er alle blitt betraktet med guddommelig barmhjertighet. Hvis vi oppriktig nærmer oss Herren og spisser ørene, vil vi nok iblant høre denne bebreidelsen: «Burde ikke også du ha vist barmhjertighet mot din medtjener, slik jeg viste barmhjertighet mot deg?» (Matt 18,33).

Å se og handle med barmhjertighet, det er hellighet.

**«Salige er de rene av hjertet,
for de skal se Gud.»**

83. Denne saligprisningen omtaler dem som har et enkelt og rent hjerte, uten noe skitt. For et hjerte som er i stand til å elske, slipper ikke inn noe som strider mot kjærligheten, som svekker den eller setter den i fare. I Bibelen står hjertet for våre sanne hensikter, det som vi virkelig, og ikke bare tilsynelatende, søker og ønsker: «Mennesker ser det som øynene ser, men Herren ser på hjertet» (1 Sam 16,7). Han søker å tale til vårt hjerte (jf. Hos 2,14), og der ønsker han å skrive sin lov (jf. Jer 31,33). Han ønsker altså å gi oss et nytt hjerte (jf. Esek 36,26).

84. «Bevar ditt hjerte framfor alt du bevarer» (Ordsp 4,23). Ingenting som er skitnet til av usannhet, har virkelig verdi for Herren. Han «skyr falskhet, [...] flykter fra uforstandige tanker» (Visd 1,5). Faderen, «som ser i det skjulte» (Matt 6,6), vet hva som ikke er rent, altså uoppriktig og ikke annet enn skall og ytre skinn, likesom Sønnen vet hva som bor i mennesket (jf. Joh 2,25).

85. Det er sant at det ikke finnes kjærlighet uten kjærlighetsgjerninger, men denne saligprisningen minner oss om at Herren forventer at det er av hjertet vi hengir oss til våre søsken, for «om jeg gir alt jeg eier til brød for de fattige, ja, om jeg gir meg selv til å brennes, men ikke har kjærlighet, da har jeg ingen ting vunnet» (1 Kor 13,3). I Matteusevangeliet ser vi også at det er det som kommer fra hjertet som gjør mennesket urent (jf. 15,18), for derfra kommer mord, tyveri, falskt vitnesbyrd og så videre (jf. 15,19). Våre dypeste ønsker og avgjørelser, de som virkelig driver oss, har sitt opphav i vårt hjertes hensikter.

86. Når et hjerte elsker Gud og sin neste (jf. Matt 22,36-40), når dette er dets virkelige hensikt og ikke bare tomme ord, da er dette hjertet rent og kan se Gud. I ”Kjærlighetens høysang” sier den hellige Paulus at «nå ser vi i et speil, i en gåte», men i det mål det virkelig er kjærligheten som råder, vil vi kunne se «ansikt til ansikt» (1 Kor 13,12). Jesus lover at de som har et rent hjerte «skal se Gud».

Å holde hjertet rent for alt som tilsøler kjærligheten, det er hellighet.

**«Salige er de som skaper fred,
for de skal kalles Guds barn.»**

87. Denne saligprisningen får oss til å tenke på de mange og stadig nye krigssituasjonene. Det er veldig vanlig for oss å forårsake konflikter, eller i det minste misforståelser. For eksempel når jeg hører noe om noen og går og forteller det videre til en annen. Kanskje overdriver jeg også og sprer et rykte. Og jo mer skade jeg klarer å utrette, desto mer fornøyd later det til at jeg er. Sladderens verden, bebodd av folk som går inn for å kritisere og ødelegge, skaper ikke fred. Slike mennesker er snarere fiender av freden og slett ikke salige.

88. Fredsæle mennesker er kilde til fred, de skaper fred og vennskap i samfunnet. Jesus gir et vidunderlig løfte til dem som går inn for å så fred overalt: «De skal kalles Guds barn» (Matt 5,9). Han ba disiplene si «Fred være med dette hjemmet!» når de kom inn i et hus (Luk 10,5). Guds ord oppfordrer enhver troende til å jage etter fred «sammen med andre som kaller på Herren av et rent hjerte» (2 Tim 2,22), for «rettferdigheten er en frukt som blir sådd i fred og vokser fram for dem som skaper fred» (Jak 3,18). Og om vi noen ganger er i tvil om hva som bør gjøres i våre fellesskap, «så la oss strebe etter det som tjener til fred» (Rom 14,19), for enhet overgår konflikt.

89. Det er ikke lett å skape denne evangeliske freden som ikke utelukker noen, men integrerer også dem som er litt rare, dem som er vanskelige og kompliserte, dem som krever oppmerksomhet, dem som er annerledes, dem som har gjennomgått mye i livet, dem som har andre interesser. Det er vanskelig og krever vidåpne sinn og hjerter, for det dreier seg ikke om «en enighet på papiret eller en overfladisk fred for et heldig mindretall» (*Evangelii gaudium*, 218), og heller ikke om «et prosjekt som eies og kjøres av noen få og for noen få» (ibid., 239). Heller ikke prøver man å ignorere eller skjule konflikter, men å «være beredt til å døye konflikten, løse den og gjøre den til et ledd i en ny prosess» (ibid., 227). Det dreier seg om å være fredshåndverkere, for det å skape fred er en kunst og krever sinnsro, kreativitet, følsomhet og dyktighet.

Å så fred omkring oss, det er hellighet.

**«Salige er de som blir forfulgt for rettferdighets skyld,
for himmelriket er deres.»**

90. Jesus selv betoner at hans vei går mot strømmen. Vi blir mennesker som med vår levemåte kan sette spørsmålstejn ved samfunnet, mennesker som kan oppfattes som forstyrrende. Jesus minner om de mange som er blitt eller blir forfulgt, ganske enkelt fordi de kjempet for rettferdigheten, fordi de levde ut sitt engasjement for Gud og for sine medmennesker. Med mindre vi ønsker å synke ned i en mørk middelmådighet, bør vi ikke ønske oss et bekvemt liv, «for den som vil berge sitt liv, skal miste det» (Matt 16,25).

91. Man kan ikke forvente at alt rundt oss skal ligge til rette for å kunne leve etter evangeliet. Ofte står maktbegjær og verdslige interesser i veien. Den helige Johannes Paul II sa: «Et samfunn er fremmedgjort når dets sosiale organisasjonsformer, produksjon og konsum vanskeliggjør selvpoppofrelse og solidaritet mellom menneskene» [*Centesimus annus*, 41]. Det blir vanskelig å etterleve Saligprisningene i et slikt fremmedgjort samfunn fanget i et politisk, medialt, økonomisk, kulturelt og til og med religiøst flettverk som forhindrer autentisk menneskelig og sosial utvikling. Man kan til og med bli uglesett, mistenkeliggjort og latterliggjort.

92. Korset, fremfor alt det slitet og den lidelsen som vi utholder for å etterleve kjærlighetsbudet og gå rettferdighetens vei, er kilde til modning og helliggjørelse. La oss huske på at når det i Det nye testamentet er tale om lidelser for evangeliets skyld, er det nettopp forfølgelser det siktes til (Apg 5,41; Fil 1,29; Kol 1,24; 2 Tim 1,12; 1 Pet 2,20; 4,14–16; Åp 2,10).

93. Det er her uunngåelige forfølgelser vi snakker om, ikke forfølgelser som vi selv kan forårsake ved å behandle andre galt. En helgen er ingen eksentrisk einstøing, som gjør seg ufordragelig med sin forfengelig, negativitet og vrangvilje. Kristi apostler var ikke slik. Apostlenes gjerninger fastholder at «de var godt likt av hele folket» (2,47; jf. 4,21.33; 5,13), mens de ble forfulgt av enkelte myndigheter (jf. 4,1–3; 5,17–18).

94. Forfølgelser er ikke noe som bare fantes i fortiden; også i dag lider vi under dem, både på blodig vis, som mange samtidige martyrer, og på mer subtilt vis gjennom bakvaskelser og usannheter. Jesus lover salighet «når de for min skyld [...] lyver og snakker ondt om dere på alle vis» (Matt 5,11). Andre ganger dreier det seg om spott som prøver å forvrengte vår tro og få oss til å virke latterlige.

Å daglig akseptere Evangeliets vei selv om det kan skaffe oss problemer, det er hellighet.

122. Ingenting av det som hittil er blitt sagt, tilsier en hemmet, trist, sur eller melankolsk ånd, eller en lav og slapp profil. En helgen kan oppvise glede og humoristisk sans.